

Zawarcie umowy w drodze aukcji internetowej

Krzysztof Wąs, 10 marzec 2009

Ostatnimi czasy aukcje internetowe coraz bardziej zyskują na popularności. Nie tylko pośród profesjonalistów, lecz także wśród zwykłych użytkowników Internetu. Są one prowadzone z wykorzystaniem interaktywnych systemów informatycznych, co znacznie ułatwia obrót gospodarczy. Fakt, że aukcja prowadzona jest w tzw. świecie wirtualnym nie daje podstaw, by uważać ją za nieskuteczną. W wyniku jej przeprowadzenia dochodzi do zawarcia umowy i strony nie mogą bez poważnych przyczyn uchylać się od jej wykonania.

Umowa

Umową jest czynność prawna, w której uczestniczą co najmniej dwa podmioty, mające zdolność do czynności prawnych. Stanowi ona podstawowe źródło stosunków cywilnoprawnych (*A. Pancewicz*, Ofertowy tryb zawierania umów, *Edukacja Prawnicza* nr 10/2006, s. 39). *A. Wolter* definiuje umowę jako czynność prawną będącą stanem faktycznym, w skład którego wchodzi co najmniej dwa oświadczenia woli zmierzające do wywołania określonych skutków prawnych (ustanowienie, zmiana, zniesienie stosunku cywilnoprawnego), z którym to stanem faktycznym ustawa wiąże skutki prawne nie tylko wyrażone w oświadczeniach woli, lecz nimi nieobjęte, a wynikające z ustawy, zasad współżycia społecznego lub ustalonych zwyczajów (*A. Wolter*, *Prawo cywilne, zarys części ogólnej*, Warszawa 2001, s. 253).

Zawarcie umowy za pośrednictwem Internetu polega na wymianie oświadczeń woli stron drogą sieci informatycznych (*A. Stosio*, *Umowy zawierane przez Internet*, Warszawa 2002, s. 132). Jej istotą jest *consensus*, czyli złożenie przez strony zgodnych oświadczeń woli nakierowanych na wywołanie określonych skutków prawnych. Wyrażone jest to przez zgodny zamiar stron co do treści umowy (zob. art. 65 § 2 Kodeksu cywilnego, dalej: KC). W przypadku braku konsensu, tj. dyssensu – wyrażenia różnic w swej treści oświadczeń woli – nie można mówić o zawarciu umowy.

Tak więc, umowa jest wynikiem porozumienia, a oświadczenie woli przejawem wewnętrznej chęci wywołania określonych skutków prawnych. Zgodnie z definicją zaproponowaną przez *A. Woltera* „oświadczeniem woli w rozumieniu prawa cywilnego jest takie zachowanie się człowieka (które może też być przypisane nie jemu, lecz osobie prawnej), które wyraża w sposób dostateczny zamiar (wolę) wywołania skutku prawnego, tj. ustanowienia, zmiany lub zniesienia stosunku cywilnoprawnego” (*A. Wolter, op. cit.*, s. 256). Oświadczeniem woli jest każde zachowanie się człowieka, które jest dostatecznie jasne i zrozumiałe, zmierzające do wywołania określonego skutku prawnego, które może zostać wyrażone także w postaci elektronicznej (art. 60 KC *in fine*).

REKLAMA

Potrzebujesz strony internetowej?

olgroup

www.olgroup.pl

www.olgroup.pl

Skutkiem zawarcia umowy jest zawiązanie, zmiana lub rozwiązanie stosunku prawnego – zobowiązaniowego (por. *K. Góźdź*, Umowa jako źródło oraz narzędzie kształtowania treści stosunku zobowiązaniowego, *Edukacja Prawnicza* nr 12/2008). Jego podmiotami są strony umowy, w prawie zobowiązań nazwane dłużnikiem i wierzycielem. Przedmiotem stosunku zobowiązaniowego jest określone świadczenie lub świadczenia polegające na działaniu (np. przesłanie towaru, zapłata sumy pieniężnej) bądź zaniechaniu (czyli niepodejmowaniu określonego działania), czego może domagać się od dłużnika wierzyciel. Natomiast treść stanowią uprawnienia wierzyciela oraz skorelowane z nimi obowiązki dłużnika. W większości stosunków zobowiązaniowych każda ze stron występuje zarazem w roli wierzyciela oraz dłużnika, np. przy sprzedaży kupujący ma zapłacić cenę towaru (jest dłużnikiem), ale przysługuje mu jednocześnie roszczenie o wydanie przedmiotu sprzedaży (w tym aspekcie jest wierzycielem).

Jeżeli świadczenie polega na przeniesieniu, obciążeniu lub zniesieniu prawa podmiotowego, to co do zasady podjęcie zobowiązania wywołuje skutek rozporządzający do jakiego strona się zobowiązała. Takie czynności prawne określa się mianem czynności o podwójnym skutku (zobowiązująco-rozporządzającym).

Aukcja

Aukcja to metoda zawarcia umowy, która charakteryzuje się tym, że stosunek prawny powstaje w wyniku zakończenia pewnego postępowania, podczas którego organizatorowi aukcji (sprzedawcy) są składane oferty uczestników. Jest ono wielostronne oraz ma charakter eliminacyjny (por. *W. Kocot*, Wpływ Internetu na prawo umów, Warszawa 2004, s. 295). Cecha wielostronności przejawia się tym, że w aukcji występuje więcej niż jeden podmiot – potencjalni kontrahenci, którzy podlegają tym samym regułom. Proces ten jest eliminacyjny, ponieważ służy wyborze, spośród pierwotnych uczestników, przyszłej strony umowy (*Z. Radwański*, Aukcja i przetarg po nowelizacji Kodeksu cywilnego, *Monitor Prawniczy* nr 8/2004).

Organizatorem aukcji są co do zasady sprzedawcy - osoby oferujące określone towary lub usługi, a nie serwisy aukcyjne, jak może się wydawać. Serwisy aukcyjne, zazwyczaj, występują w roli organizatora faktycznego, który udostępnia swoje strony internetowe zarejestrowanym w odpowiednim systemie użytkownikom. *P. Podrecki* (*P. Podrecki* [w:] *Handel elektroniczny, prawne problemy*, *J. Barta*, *R. Markiewicz* (red.), Zakamycze 2005, s. 136; *P. Podrecki* [w:] *Prawo Internetu*, *P. Podrecki* (red.), Warszawa 2007, wyd. 2, s. 39 i n.) w odniesieniu do takich aukcji wyróżnia aukcje, gdzie:

1. organizator jest sprzedawcą;
2. organizator sprzedaje we własnym imieniu towary innych (np. na podstawie umowy komisji);
3. organizator udostępnia jedynie strony www do przeprowadzenia transakcji (np. na podstawie umowy zlecenie, agencyjnej).

Autor ten podnosi także, że „zawarcie umowy w trybie kodeksowej aukcji nie jest procedurą, która odpowiada sytuacji prawnej uczestników różnego typu aukcji internetowych” (*P. Podrecki* [w:] *Handel elektroniczny*, s. 136).

Odnosząc się do przedstawionego wyżej podziału – jest to podział, który za kryterium przyjmuje nie tyle pozycję prawną organizatora, jako sprawcy aukcji, ile sposób jej zorganizowania i przeprowadzenia. Jest on jak najbardziej prawidłowy, jednak wniosek, który prowadzi do stwierdzenia, że aukcje prowadzone za pomocą popularnych serwisów internetowych nie są tymi, które reguluje Kodeks cywilny jest, moim zdaniem, nieprawidłowy. Po pierwsze, tak jak napisałem wyżej, organizatorem takich aukcji jest sprzedawca (por. *W. Kocot*, *op. cit.*, s. 304). Bez względu na to czy sprzedaje własny towar czy robi to na zlecenie innego podmiotu (np. jako pomocnik handlowy). To on ustala warunki aukcji, określa cenę wyjściową oraz ogłasza aukcję (co prawda odbywa się to na stronach www domu aukcyjnego, jednak to wola organizatora determinuje czas i miejsce ukazania się ogłoszenia). Serwis aukcyjny udostępnia jedynie pewne rozwiązania informatyczne, co można porównać do wynajęcia sali lub budynku, gdzie ma być prowadzona aukcja w świecie nie-wirtualnym.

Umowa w drodze aukcji zostaje zawarta z chwilą odpowiednio przyjęcia lub wyboru oferty konkretnego uczestnika. Jeżeli ważność umowy zależy od spełnienia szczególnych wymagań przewidzianych w ustawie (tak jak forma aktu

notarialnego, gdy umowa dotyczy nieruchomości), organizator aukcji jak i uczestnik, którego oferta została przyjęta, może dochodzić zawarcia umowy (art. 70² § 3 KC). W przypadku braku stosownej woli strony, uprawniony może skorzystać z drogi sądowej. Na podstawie art. 64 KC sąd wyda orzeczenie zastępujące oświadczenie woli strony.

Ogłoszenie aukcji

Jest to etap inicjujący proces zmagania potencjalnych kontrahentów działających w celu zawarcia określonej umowy. Stanowi ono zaproszenie do składania ofert (por. *W. Kocot, op. cit.*, s. 300). Ogłoszenia dokonuje organizator, który w jego treści powinien określić czas, miejsce, przedmiot oraz warunki aukcji albo sposób udostępnienia tych warunków (art. 70¹ § 2 KC). Ogłoszenie to może zostać skierowane w dowolny sposób do dowolnego kręgu odbiorców. Można wykorzystać w tym celu środki komunikacji elektronicznej. „Na zlecenie i rachunek podmiotu zamierzającego zawrzeć umowę, funkcję organizatora może pełnić inny podmiot – w szczególności przedsiębiorca specjalizujący się w tego rodzaju działalności” (*Z. Radwański, op. cit.*).

Ogłoszenie oraz warunki aukcji obowiązują organizatora od chwili ich udostępnienia, natomiast oferenta od chwili złożenia oferty, która została złożona zgodnie z ogłoszeniem. Ogłoszenie i warunki mogą ulegać zmianie lub zostać odwołane tylko wówczas, gdy zastrzeżono to w ich treści (art. 70¹ § 3 i 4 KC).

Przebieg

Aukcja rozpoczyna się z chwilą jej ogłoszenia. Od tego czasu uczestnicy mogą składać oferty. Dokonuje się tego zazwyczaj przez podanie kwoty. W aukcjach internetowych czyni się to za pomocą specjalnie przygotowanych w tym celu formularzy, które umożliwiają „komunikację” z organizatorem. W myśl art. 70² § 1 KC złożona oferta przestaje wiązać, gdy inny licytant złoży ofertę korzystniejszą. Zatem złożenie oferty korzystniejszej skutkuje eliminacją poprzedniej i związaniem nowego oferenta do czasu przebicia, o ile to nastąpi, albo zakończenia aukcji.

Tradycyjnie, aukcje kończy się przybiciem następującym po trzykrotnym wezwaniu obwieszczającym, że dany licytant zaoferował najkorzystniejszą cenę (kryterium ceny jest najczęściej stosowane). W Internecie, ze względu na specyfikę i ograniczone możliwości techniczne, kwestię przybicia rozwiązano inaczej. Zastępuje je zazwyczaj upływ czasu, określonego przez organizatora. Natomiast odpowiednikiem trzykrotnego wezwania może być

R E K L A M A

e-inkubator

e-biznes bez ZUS
doradztwo prawne
pożyczki z Funduszu Mikro

<http://e-inkubator.biz>

wyróżnienie aukcji w internetowym domu aukcyjnym (np. kolorem czerwonym), co oznajmia iż do zakończenia aukcji pozostało niewiele czasu.

Na marginesie warto odnotować, że skorzystanie przez organizatora z tzw. opcji „kup teraz” stanowi ofertę, której zaakceptowanie doprowadzi do zawarcia umowy nie w trybie aukcji, lecz ofertowym, przez zwykłe jej przyjęcie.

Wadium

Wadium to zastrzeżenie, którego spełnienie jest konieczne by zostać dopuszczonym do aukcji (art. 70⁴ § 1 KC). Spełnienie tego warunku polega na wpłaceniu określonej sumy pieniężnej albo ustanowieniu odpowiedniego zabezpieczenia jej zapłaty. Nie każda aukcja wymaga wadium. Co więcej nie ma obowiązku korzystania z tej instytucji. Organizator nie musi zastrzegać wadium, by przeprowadzić prawnie skuteczną aukcję.

Wadium spełnia dwojaką funkcję. Po pierwsze, za jego pomocą dokonuje się wstępnej selekcji potencjalnych kontrahentów eliminując tych, co do których istnieje prawdopodobieństwo, że przez brak odpowiedniego poziomu płynności finansowej, mogą nie podołać wykonaniu umowy (*Z. Radwański, op. cit.*). Po drugie, wadium pełni rolę zabezpieczenia na wypadek niezgodnego z obowiązującymi normami postępowania (w tym przede wszystkim zasady *pacta sunt servanda*) organizatora lub uczestnika. W myśl art. 70⁴ § 2 KC, jeżeli po zakończeniu aukcji od zawarcia umowy, której ważność zależy od spełnienia szczególnych wymagań przewidzianych w ustawie, uchyla się uczestnik, którego oferta została wybrana, wówczas organizator może zachować wpłacone wadium albo dochodzić zaspokojenia z przedmiotu zabezpieczenia. Jeżeli natomiast organizator aukcji uchyla się od zawarcia umowy, uczestnik, którego oferta została wybrana, może żądać zapłaty podwójnego wadium albo naprawienia szkody.

Po zakończeniu aukcji wadium podlega zwrotowi, a jeśli miało postać zabezpieczenia, zabezpieczenie to wygasa (art. 70⁴ § 2 KC; por. *Z. Radwański, op. cit., W. Kocot, op. cit., s. 309*).

Unieważnienie umowy

Do unieważnienia umowy może dojść w przypadku wpłynięcia na wynik aukcji przez stronę umowy lub inną osobę, jeśli działała w sposób sprzeczny z prawem lub dobrymi obyczajami. Żądanie unieważnienia umowy przysługuje organizatorowi oraz uczestnikowi danego procesu. Jeżeli umowa została zawarta na cudzy rachunek, jej unieważnienia może żądać także ten, na czyj rachunek umowa została zawarta, lub dający zlecenie (art. 70⁵ § 1 KC). Uprawnienie to wygasa po miesiącu od chwili, kiedy uprawniony dowiedział się o istnieniu przyczyny unieważnienia, nie później jednak niż z upływem roku od dnia zawarcia umowy.

Autor jest studentem V roku prawa na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach.	Więcej publikacji na www.iprawo.net.pl .
Prawa autorskie Na artykuł udziela się licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Bez utworów zależnych 2.5 Polska http://creativecommons.org/licenses/by-nd/2.5/pl	Wydawca Grupa Interium www.interium.biz